

## Rozbušky paměti

30.11.2013 Lidové noviny str. 2 Relax / rozhovor  
PETRA SMÍTALOVÁ Divadlo Archa

Hravá osobnost české umělecké scény Petr Nikl zaujal před časem interaktivním projektem Orbis Pictus. Tvorba jeho maminky, designérky Libuše Niklové, ho inspirovala ke vzniku textů, které nedávno vyšly pod názvem Foukací povídky.

\* LN Nechal jste se slyšet, že pohádky inspirované maminčinými hračkami jste jednou musel napsat. Proč k tomu došlo zrovna teď?

To je následek zintenzivněného vyplavování vzpomínek – na maminku, na hračky, které navrhovala, i na prostor a čas mého dětství. Stalo se tak vlivem několika po sobě následujících událostí. V roce 2010, skoro třicet let po maminčině smrti, jsme ve Zlíně uspořádali velkou výstavu 200 dm<sup>3</sup> dechu, věnovanou právě jejím nafukovacím hračkám. Souběžně s ní jsem připravil expozici svých prací Dialog s maminkou. Obě výstavy se následně konaly v Praze a poté i v Paříži.

\* LN Také vznikla monografie Libuše Niklové, která se loni stala třetí Nejkrásnější knihou světa...

Ano, vyšla v nakladatelství Arbor Vitae, texty napsala Tereza Bruthansová a graficky ji upravila Zuzana Lednická. Svými vzpomínkami přispěli i bývalí maminčini spolupracovníci. Pro **divadlo Archa** jsem také vytvořil melodram Já jsem tvůj zajíc, kde se pomocí scénických obrazů snažím přiblížit svůj vlastní ponor do časů, kdy jsem se s maminčinými hračkami setkával poprvé. Tím vším se mi rozproudila paměť a cítil jsem, že bych rád všechny své reflexe hraček sepsal do knížky.

\* LN Zdá se, že k vydání Foukacích povídek se všechno tak nějak přirozeně nachýlilo.

Ještě mě také s tímto přáním oslovila vydavatelka Iva Pecháčková. Já vlastně takto pracuji. Nechávám věci plynout a čekám, pro co se naskytne ta správná konstelace. Ostatně už i se zmiňovanou výstavou tomu bylo stejně – současná doba zrovna přeje zájmu o retro 60. a 70. let a maminčiny hračky se opravdu staly ikonickým designem té doby. Navíc jsem zjistil, u kolika lidí, kteří si s nimi hráli, fungují jako spolehlivá rozbuška paměti, která okamžitě vyvolá gejzír asociací a vzpomínek.

\* LN Dá se za důkaz obnoveného zájmu o hračky vaší maminky považovat i to, že na letošním Designbloku byl představen jejich redesign?

Určitě. Vždyť Fatra Napajedla v polovině 90. let zastavila výrobu hraček, ale v posledních dvou letech ji znovu částečně obnovila. Na letošní letní sympozium dokonce pozvali čtyři úspěšné české designéry–manžele Kozovi, kteří navrhli krásnou kozu a traktor, Honzu Čapka, který přišel s nafukovacím pitbullem a závodní formulí, a Zuzanu Lednickou, která navrhla grafický designmíčů. Záměrem Fatry Napajedla je navázat na úspěšnou práci designérů z 60. a 70. let, mezi něž přes dvacet let patřila právě i moje maminka.

\* LN Vy byste si nějakou nafukovací hračku nechtěl navrhnout?

Dostal jsem takovou nabídku, ale není to vůbec jednoduché. Zejména kvůli materiálu, který nemůžete modelovat a následně odlít nebo vyfouknout do formy. Nejprve musíte vytvořit stříh z plastu a potom čekáte, co s ním udělá vzduch, který do něj fouknete. Někde fólie nevydrží pnutí, jinde se dočkáte úplně jiného tvaru, než jste předpokládali, a musíte to zkoušet znovu a znovu.

\* LN Je pravda, že jste jako kluk maminčiny návrhy osobně testoval v praxi?

Ano, pravidelně se doma zjevovaly prototypy plastových hraček, jejichž odolnost jsem s dětskou brutalitou zkoušel, třeba harmonikového kocoura nebo nafukovacího námořníka. Na rybníku u Zlína jsem zkoušel čluny, třeba známého Vikinga s nafukovacími štíty – pádly.

\* LN Jak byste popsal své Foukací povídky?

Jsou to jakési imprese, miniprozy, hry s metaforami, které mi ty hračky asociují – zkrátka to, co mě napadá, když se na maminciny hračky dívám.

\* LNA nejsou tak úplně pro děti.

To asi žádná z mých „dětských“ knížek, které vyšly v Meandru. Edice Modrý slon určená dětem mi slouží jen jako záminka, abych si mohl realizovat texty, které mě baví. Píšu především pro sebe, čili musí to napřed bavit mou vlastní fantazii. Jinou ani nemůžu znát. Děti se, jak doufám, přirozeně s texty propojí přes jejich spontánnost, hravost i absurditu. Rozpor a pro mě i napětí Foukacích povídek je právě v tom, že jejich texty nejsou pro tak malé děti, pro které byly určeny hračky, o nichž píšu. Pro mě se totiž mamincina zvířata stala bytostmi, které dávno přesáhly svou funkci pouhých hraček.

\* LN Jsou vaše děti vašimi prvními posluchači, když něco napíšete?

Občas jsem jim něco vyprávěl, nikdy jsem jim ale nečetl své knihy. Styděl jsem se a taky jsem měl strach, že kdyby se jim to nelíbilo, ztratím motivaci. Teď je Aničce osmnáct a Tobášovi třináct a půl. Momentálně oba žijí v New Yorku, kde je moje žena ředitelkou Českého centra, a čtou plyně v angličtině, kterou neovládám.

\* LN Maminka vám četla před spaním pohádky?

Před spaním mi hodně četl děda, hlavně dobrodružné romány Karla Maye a Jaroslava Foglara. Maminka mi vyprávěla, když jsme spolu chodili na večerní procházky. Víc než pohádky to ale byly její zážitky. Byla dramaturgem našich rodinných výletů a dovolených.

\* LN Jakou barvu vám evokují šedesátá léta, ve kterých jste se narodil?

Stříbřitou, v odstínech krásných šedí, protože filmy i fotky byly tehdy černobílé. A sedmdesátá léta promě mají nádech prvních nasládlých fotografických barvotisků. Zvláštní je, že barevné fotky jsou pro mě míň barevné než ty starší černobílé. Už dlouho maluju cykly černobílých obrazů, je to pro mě víc vzrušující, než kdybych používal celou škálu barev. Zajímám se jejich nedořečenost. Můžete si představit barvy, jaké chcete. To, co chybí, dává prostor vaší fantazii, otevírá vám to vnímání.

\* LN Když se člověk dívá na vaše obrazy květin a zvířat, je to často, jako by pozoroval život na jiné planetě. Máte rád sci-fi?

Já jsem sci-finkdy nečetl. Ta na první pohled podivná zvířata a květiny se sice rodí z mé imaginace, ale ne ve smyslu designového tvoření budoucnosti nebo nějakého vlastního světa. Moje představivost čerpá z reálných věcí, které mě obklopují.

\*\*\*

Sedmdesátá léta pro mě mají nádech prvních nasládlých fotografických barvotisků. Zvláštní je, že barevné fotky jsou pro mě míň barevné než ty starší černobílé. Už dlouho maluju cykly černobílých obrazů.

Foto popis| Petr Nikl je nyní zaměstnán přípravou své retrospektivní výstavy Hra o čas, která se otevře 12. prosince v Městské knihovně v Praze  
Foto autor| FOTO PROFIMEDIA

Foto popis| Hračky testoval Petr Nikl s poctivou dětskou vervou  
Foto autor| FOTO LN – ONDŘEJ NĚMEC

O autorovi| PETRA SMÍTALOVÁ, publicistka